

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Асоціація випускників Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Випуск 04/2021

*Всеукраїнська
науково-практична конференція
Теорія та практика
сучасної юриспруденції*

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»
*IV ВИПУСК***

25 грудня 2021 року

Харків – 2021

Ковач Олена Валеріївна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного та приватного права
Державного біотехнологічного університету

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

В умовах складних глобалізаційних процесів, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності людини питання забезпечення гендерної рівності стають дедалі актуальними. Вагомий внесок у розвиток теорії прав людини та дослідження гендерної проблематики зробили зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких Ю. Габермас, С. Головатий, Р. Дворкін, О. Дашковська, Д. Гудима, К. Левченко, В. Лемак, О. Петришин, П. Рабінович, Ч. Тейлор, О. Уварова, Г. Христова, С. Шевчук, І. Яковюк та ін. У науковий обіг поняття «генред» увійшло в 70-х рр. ХХ ст. Наукова праця С. Окіна «Справедливість, гендер і сім'я» розкриває та обґрунтовує концептуально новий підхід до суспільства, в якому відсутнє гендерне розмежування [1]. Такі ідеї започаткували новий підхід не тільки в соціології, культурології, психології, а і в юриспруденції до реалізації загального принципу рівності в контексті гендерної рівності. Під гендером розуміється організована модель суспільних відносин між жінками та чоловіками, яка характеризує їх спілкування не тільки в сім'ї, а й визначає соціальні взаємостосунки в основних інституціях суспільства [2, 3].

У сучасній юридичній науці не має єдиного, універсального підходу до визначення поняття гендеру та гендерної рівності. Гендер, як складний феномен, являє собою сукупність та переплетення взаємовідносин і процесів у соціальному житті. За правом Ради Європи гендер визначається як соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належним для жінок і чоловіків (ст. 3 Конвенції Ради Європи). У нормах національного законодавства Словенії гендерна рівність визначається як рівна участь чоловіків та жінок у всіх сферах суспільного і приватного життя та рівний статус, рівні можливості використовувати всі права та розвивати свій особистісний потенціал, завдяки якому вони здійснюють свій внесок у соціальний розвиток, а також отримання однакової користі від результатів такого розвитку [4]. За законодавством Японії гендерна рівність характеризується, як стан суспільства, в якому чоловікам та жінкам надаються рівні можливості для добровільної участі в усіх видах діяльності як рівноправним партнерам у суспільстві, і в якому чоловіки та жінки користуються рівними політичними, економічними, соціальними і культурними привілеями, а також несуть однакову відповідальність [5]. Сучасне розуміння гендерної рівності трактується як рівність прав жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та їх участь у всіх сферах суспільного й особистого життя та означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [3; 6]. Саме такий підхід до гендерної рівності розглядає жінку не в її природній якості, тобто не як біологічну істоту, роль якої визначається виключно біологічними особливостями, а як соціальну істоту – людину зі своїм особистим статусом та характером поведінки.

В юридичній науці виділяють три можливі моделі рівності жінок та чоловіків: формальна (гендерно-нейтральна), протекціоністська та субстантивна.

Формальна модель рівності встановлює, що чоловіки та жінки однакові, тому з жінками слід поводитися як і з чоловіками. Відповідно до цього підходу на законодавчому рівні має бути встановлена рівність прав кожної особи незалежно від будь-яких дискримінаційних критеріїв. Недоліком даного підходу є ставлення до жінок за чоловічими стандартами, виключаючи обставини, в яких жінки відрізняються від чоловіків та через які вони зустрічаються з певними ускладненнями.

Протекціоністська модель вимагає усунення жінок від участі в певних сферах життєдіяльності заради їх власного інтересу. На законодавчому рівні такий підхід забезпечується встановленням відповідних заборон для жінок. Дана позиція ґрунтується на відмінностях жінок та чоловіків та розцінює такі відмінності, як слабкість та вказує на підлегле становище.

Субстантивна модель визнає наявність біологічних та соціальних розбіжностей між жінками і чоловіками та вимагає їх усебічного врахування в усіх сферах життєдіяльності людини. Адже нейтральне законодавство чи політичні орієнтири не здатні достатньою мірою гарантувати жінкам та чоловікам однаковий доступ до прав та можливості їх реалізації задля забезпечення рівності (рівність прав, рівність можливостей, рівність у доступі до можливостей, тощо). Мова йде про усунення не лише юридичних перешкод на шляху до реалізації своїх прав, а й фактичних. Рівність прав і можливостей та рівність у доступі до можливостей повинні забезпечуватися та підтримуватися відповідними механізмами й інститутами держави, державною політикою та гарантуватися законодавством [3].

Безумовно, гендерні стереотипи та установки, що були сформовані сторіччями у відповідному суспільстві та спиралися на домінуючу ідеологію призвели до стратифікації суспільства. Хоча останнім часом на законодавчому рівні в багатьох країнах світу встановлюються парламентські квоти для осіб певної статі, пільгові кредити для жінок-підприємців, відбувається заохочення чоловіків до перебування у відпустці по догляду за дитиною протягом визначеного часу, тощо. Таким чином, позитивні зміни вказують на те, що правовий статус жінок у світі істотно покращився, але до реального досягнення рівності ще далеко. Сьогодні гендерна рівність є фундаментальною цінністю третього тисячоліття на рівні зі свободою та справедливістю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Okin S. M. Justice, gender and family. Princeton: Princeton University Press, 1987.
2. Основи теорії гендеру : навч. посіб. Київ : К.І.С., 2004, 536 с.
3. Христова Г. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики : монографія. Харків : Право, 2018. 680 с.
4. Про рівні можливості для жінок та чоловіків: Закон Словенії, прийнятий національною асамблеєю Словенії 21 червня 2002 р. / Мельник Т. М. Міжнародний досвід гендерних перетворень. Київ : Логос, 2004. С. 186–193.
5. Про суспільство гендерної рівності: Основний закон Японії, прийнятий 15 червня 1999 р. / Мельник Т. М. Міжнародний досвід гендерних перетворень. Київ : Логос, 2004. С. 170–177.
6. Стратегія гендерної рівності на 2018-2023 роки. Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4/>

7. Правові засади формування та розвитку гендерного середовища в Україні : монографія / за заг. ред. Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко. Київ : Юрид. думка, 2010. 352 с.

*Колінько Юлія Вадимівна
Студент 1 курсу, 7 група
Інститут підготовки кадрів
для органи юстиції України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ЗМІНИ У СОЦІАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ США ПРОТЯГОМ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Двадцяте століття видалося насиченим на різноманітні історичні події: від Першої світової війни до війни в війни в Афганістані, від Великої депресії 1929 року до нафтової кризи, що потягла за собою економічну рецесія сімдесятих та дев'яностих. Друга половина двадцятого століття—це час осмислення людством жахів Другої Світової війни. Війна знищила та спустошила європейський континент, потягла за собою чисельні жертви, число яких обчислювалося десятками мільйонів. У цій війні не було переможців, натомість, була одна країна, що неабияк заробила на війні— США.

Коли у перші повоєнні роки Європа оговтувалася від спустошення, Сполучені Штати Америки, територію яких війна не зачепила, доволі швидко відновилися після війни, швидко перелаштували економіку з військової на цивільну орієнтації та стали виробляти та забезпечувати весь світ будівельними матеріалами, технікою, металопрокатом, вугіллям, паливно-мастильними матеріалами. Така роль США як світової промислової бази сприяла швидкому відновленню економіки, і у той час, як європейці починали повертатися до нормального життя, почали купувати перші малолітражні автомобілі, домашню техніку, американці вже давно користувалися величезними, не економічними автомобілями, великою кількістю домашньої техніки, тощо. Повоєнні роки, 1950-ті роки стали для населення США дійсно золотими, в економічному плані.

Традиційно, соціальну структуру населення США поділяють на великі групи: «заможний» клас (Upper class), «середній» клас (Middle class), працюючий клас (Working class) та «бідний» клас (Under class). Економічний портрет соціальної структури характеризується, крім наведеної вище вертикальної класифікації, також і горизонтальною класифікацією, залежно від роду економічних занять певних груп населення. Так, виділяють декілька видів занять: сільське господарство, промисловість, сфера послуг. Важливим елементом, що детермінує місце особи у такій соціальній структурі є також фактор освіти: вища школа, коледж, бакалаврський рівень, вчений ступінь.

Рівень освіти напряму пов'язаний із соціальним статусом особи. Так, більшість «бідних» мають лише шкільну освіту, без здобутих професійних навичок бодай у коледжі, та складають вкрай незначний прошарок як на сьогоднішній день, так і на кінець ХХ століття, хоча в середині століття таких людей було значно більше, оскільки доступ до освіти був, та й залишається, достатньо складним, натомість шкільна освіта є безкоштовною. Клас працюючих має зазвичай професійну освіту рівня коледжу, та до кінця ХХ століття чисельність таких осіб була достатньо малою, в порівнянні із серединою ХХ